

Дέντρα βιότοπου – σημαντικά για τη βιοποικιλότητα

Автор(и): Растителна защита
Дата: 15.04.2021 Брой: 4/2021

Για 85 χρόνια τώρα, στις αρχές Απριλίου, γίνεται η Εβδομάδα Δάσους, αναδεικνύοντας τη σημασία του πράσινου πλούτου και των καλών πρακτικών για την προστασία και τη διατήρηση των ειδών δέντρων και της βιοποικιλότητας. Σημαντικό μέρος των δασοκομικών πρακτικών είναι τα όρθια ζωντανά και νεκρά δέντρα – τα βιότοπα δέντρα με ειδικά χαρακτηριστικά που παρέχουν οικότοπους για άλλους ζωντανούς οργανισμούς.

Η Εβδομάδα Δάσους γιορτάζεται στη χώρα μας κάθε πρώτη πλήρη εβδομάδα του Απριλίου από το 1925, όταν ψηφίστηκε ο όγδοος Δασικός Νόμος για τη Βουλγαρία. Στον ίδιο νόμο οφείλεται και η καθιέρωση της πρώτης Ημέρας Αναδάσωσης μετά την Απελευθέρωση, σε μια εποχή που η χώρα μας υπέφερε από πλημμύρες, διάβρωση και ξηρασία. Κατά το πρώτο έτος της Ημέρας Αναδάσωσης (12 Απριλίου 1925), φυτεύτηκαν 420.000 δασικά δενδρύλλια και σπάρθηκαν 20 κιλά δασικών σπόρων· τον επόμενο χρόνο τα ποσά αυτά ήταν αντίστοιχα 3.120.000 δενδρύλλια και

208 κιλά σπόρων. Η γιορτή μετατράπηκε σε Εβδομάδα Δάσους το 1934 και από τότε περιλαμβάνει μια ποικιλία εκδηλώσεων – από δραστηριότητες αναδάσωσης έως διαλέξεις.

Δεν είναι τυχαίο ότι φέτος το σύνθημα της Εβδομάδας Δάσους (7–11 Απριλίου 2021) είναι «Το Δάσος είναι Υγεία!» Διότι τα δάση είναι η πηγή όχι μόνο της δασικής, ζωικής και ανθρώπινης υγείας, είναι επίσης το κύριο εργαλείο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της συνεχώς μειούμενης βιοποικιλότητας που απαιτείται για την ισορροπημένη πορεία όλων των φυσικών διαδικασιών. Τα δάση είναι η ζωτική δύναμη της κοινωνίας μας, γιατί, σύμφωνα με στοιχεία της Βουλγαρικής Εταιρείας Προστασίας των Πουλιών, καταφέρνουν να απορροφούν περίπου 2 δισεκατομμύρια τόνους διοξειδίου του άνθρακα κάθε χρόνο, είναι τόπος αναψυχής και τουρισμού, και επιπλέον παρέχουν ένα μεγάλο μέρος του πόσιμου νερού και τροφή για ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού.

Βιότοπα δέντρα – σημαντικά για τη βιοποικιλότητα

Στα διάφορα στάδια ανάπτυξης και ύπαρξής τους, τα δέντρα παραμένουν το κύριο συστατικό για τη σωστή λειτουργία των φυσικών δασικών οικοσυστημάτων. Σημαντικό μέρος των δασοκομικών πρακτικών είναι τα όρθια ζωντανά και νεκρά δέντρα με ειδικά χαρακτηριστικά που παρέχουν οικότοπους για άλλους ζωντανούς οργανισμούς. Αυτά είναι τα βιότοπα δέντρα, για τα οποία είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι δεν έχουν ίδια αξία όσον αφορά τις ανάγκες μεμονωμένων ειδών και διαφορετικών οργανισμών.

Ποιοι είναι οι κύριοι τύποι βιότοπων δέντρων;

Βετεράνοι δένδρα – παλιά δέντρα με διαστάσεις κοντά στο μέγιστο για το αντίστοιχο είδος δέντρου. Η σημασία τους για τη διατήρηση της γενετικής και ειδικής ποικιλότητας είναι εξαιρετικής σημασίας.

Δέντρα με κουφάλες – παρέχουν καταφύγιο και τροφική βάση για μια μεγάλη ομάδα δασικών κατοίκων. Οι δρυοκολάπτες παίζουν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο, καθώς δημιουργούν κουφάλες που χρησιμεύουν ως οικότοποι για δευτερογενή χρήστες. Σε κάποιες από τις κουφάλες, διαμορφώνονται ειδικές μικροκλιματικές συνθήκες, κατάλληλες για την ανάπτυξη συγκεκριμένων εντόμων.

Δέντρα με σημαντική κάλυψη από βρύα, λειχήνες και μύκητες – πρόκειται για παλιά δέντρα με συγκεκριμένη θέση και ηλικία που δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των προαναφερθέντων φυτικών ειδών πάνω τους.

Δέντρα στα οποία μέρη του θύμου έχουν αποσπαστεί από τον κορμό – παρέχουν ρωγμές, σχισμές και χώρους πίσω από το φλοιό, που συχνά χρησιμοποιούνται για σίτιση και φώλιασμα. Έτσι, στον ελεύθερο χώρο κάτω από τον αποσπασμένο φλοιό, μπορούν να κατοικούν διάφορα ζωικά είδη, όπως ο δεντροβάτης (*Certhia familiaris*) και ο ξεφτέρης (*Sitta europaea*), που χτίζουν εκεί τις φωλιές τους.

Δέντρα με σπασμένη ή διακλαδισμένη κορυφή, ομπρελόσχημο θύμο ή μεγάλα κλαδιά – προσφέρουν ευκαιρίες σε κάποια μεγάλα είδη πουλιών όπως αετοί, γεράκια, ερωδιοί, πελαργοί και άλλα να χτίσουν τις φωλιές τους στους θύμους τους.

Υψηλά εξέχοντα (μοναχικά) δέντρα – παρέχουν καλή ορατότητα και συχνά χρησιμοποιούνται από αρπακτικά πουλιά κατά την αναζήτηση θηράματος. Είναι ιδιαίτερα πολύτιμα όταν βρίσκονται στο δασικό όριο και συνορεύουν με ανοιχτές περιοχές ή υδάτινους ορόφους.

Δέντρα με σημάδια χρήσης από ζωικούς οργανισμούς – η παρουσία κουφάλων, οπών, φωλιών, υπολειμμάτων τροφής και άλλα είναι δείκτες ότι τα δέντρα έχουν χρησιμοποιηθεί από διαφορετικά είδη.

Δέντρα που παρέχουν τροφική βάση – οι σπόροι και οι καρποί τους χρησιμεύουν ως τροφή για άγρια ζώα.

Είδη δέντρων με μοναδική συμμετοχή στη σύνθεση του δασοστάσου – βοηθούν στην αύξηση της ειδικής ποικιλότητας.

Ομάδες δέντρων γύρω από υγρές περιοχές ή πηγές στο δάσος – τέτοιοι χώροι στο δάσος δημιουργούν μοναδικές και συχνά απομονωμένες βιοφυσικές συνθήκες που είναι σημαντικές για την ύπαρξη μιας σειράς μεσοφυτικών ειδών.

Ομάδες δέντρων γύρω από εμφανίσεις σπάνιων φυτικών ειδών – κάποια σπάνια φυτικά είδη με συγκεκριμένες οικολογικές απαιτήσεις χρειάζονται τη συνεχή παρουσία δέντρων και ένα δασικό περιβάλλον.

Όρθια νεκρά δέντρα – παίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία και την παραγωγικότητα των δασικών οικοσυστημάτων. Το νεκρό ξύλο είναι προϋπόθεση για την ανάπτυξη διαφόρων ειδών λειχήνων, βρύων, μυκήτων και πολυάριθμων ασπόνδυλων και σπονδυλωτών ζώων. Για τους σκοπούς της βιώσιμης σύγχρονης δασοκομίας, είναι σκόπιμο να διατηρούνται ομάδες βιότοπων δέντρων που σχηματίζουν «νησίδες βιοποικιλότητας».

Είναι σκόπιμο τα βιότοπα δέντρα, ή εκείνα που έχουν τη δυνατότητα να γίνουν τέτοια αλλά δεν έχουν ακόμα το πλήρες σύνολο χαρακτηριστικών, να σημαδεύονται. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του έργου «Βιώσιμη Δασοδιαχείριση σε περιοχές Natura 2000 στην περιοχή Σμόλιαν», που υλοποιείται από την Ομοσπονδία Πράσινων Βαλκανίων, έχουν αναπτυχθεί πρότυπα με στυλιζαρισμένη σιλουέτα δρυοκολάπτη, τα οποία χρησιμοποιούνται από δασολόγους για τη σήμανση βιότοπων δέντρων.